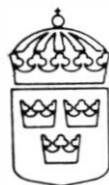

Motion till riksdagen

1988/89:Ju401

av Allan Ekström (m)

Utnämningen av domare

Mot.
1988/89
Ju401-408

I fråga om tillsättnings- och befordringsgrunder för statliga tjänster har av ålder stor vikt lagts vid att urvalet sker efter rent sakliga grunder, så att den mest lämpade blir innehavare av tjänsten. Grundsatsen har ansetts så tungt vägande, att den fått sin plats i regeringsformen, nämligen i 11 kap. 9 och 10 §§.

Som framgår av berörda lagrum skall tjänster vid domstol eller vid förvaltningsmyndighet, som lyder under regeringen, tillsättas av regeringen eller av myndighet som regeringen bestämmer. I det följande uppehåller jag mig endast vid de tjänster som tillsätts av regeringen.

De regeringstillsatta tjänsterna brukar indelas i tre grupper på grundval av ordningen för tillsättandet, nämligen i verkchefstjänster och liknande, i anmälningstjänster och förslagstjänster.

- Till gruppen verkschefstjänster och liknande räknas t.ex. verkschef, landshövding och justitieråd.
- Till gruppen anmälningstjänster hänförs bland andra lagman i hovrätt och lagman i de tre största tingsrätterna samt avdelningschefer.
- Till gruppen förslagstjänster räknas t.ex. lagman i tingsrätt med nyss nämnt undantag, hovrättsråd, rådmän och professor. I dessa fall äger ett öppet sakkunnigförfarande rum under formen av en speciell tjänsteförslagsnämnd.

Det går alltså en skarp skiljelinje mellan de båda första grupperna, å ena sidan, och gruppen förslagstjänster, å andra sidan, i fråga om *ett offentligt ledigkungsörande* som öppnar reell möjlighet för envar intresserad att anmäla sig som sökande och att bli meritmässigt värderad i förhållande till sina medsökande.

En av hörnstenarna i vårt statskick är att *den dömande makten* utövas av skickliga och i förhållande till regeringsmakten självständiga och oväldiga domare. Det borde särskilt i dagens svenska rättsklimat vara angeläget att förebygga misstanke om att regeringen begagnar sin utnämningssmakt på ett sätt som ej är förenligt med dessa normer; jfr Förvaltningsrättslig tidskrift 1988 s 121 ff, särskilt 143, och Myndigheternas normgivning, Rättsfonden 1988, s 107 ff. De främsta garantierna är här som alltid annars självfallet offentlighet och insyn.

Det bör följaktligen krävas att den som regeringen önskar utnämna till domare skall få sina sakliga meriter granskade och värderade av *ett kollegium*, motsvarande tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet; i kollegiet skall även ordföranden i Advokatsamfundet ingå. Som jämförelse

må nämnas att den amerikanske presidentens utnämning av domare till Högsta domstolen skall godkännas av senaten. Ytterligare förtjänar att uppmärksammas att i ett av Gustaf Petrén med flera under år 1988 lanserat förslag till ny grundlag framförs ståndpunkten att "ordinarie domartjänst skall tillsättas i turordning så, att regeringen tillsätter tjänsten första gången den blir ledig, andra gången tillsätts tjänsten av riksdagens lagutskott och tredje gången tillsätts den av Sveriges advokatsamfund, och så vidare i samma följd" (förslaget s 35); och som grund åberopas syftet att garantera domstolens självständiga ställning. Kravet bör gälla *alla* domstolsbefattningar. Även den nuvarande skillnaden mellan anmälningstjänster och förslags-tjänster bör avskaffas. Det är svårt att förstå skälen till att lagmanstjänsten i Göteborg eller i Malmö men ej i Uppsala eller i Norrköping skall vara undantagen från ett sedvanligt öppet ansökningsförfarande.

En liknande motion från min sida har tidigare avslagits av riksdagen. Vad är – det blir frågan – de egentliga skälen till att handläggningen av vissa domarutnämningar skall ske *utan* insyn och offentlig meritvärdering?

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utnämning av domare.

Stockholm den 10 januari 1989

Allan Ekström (m)